

FÖRFLYTTNING AV FORDON MED HJULDOLLYS

Nationellt utvecklingscenter vid Räddningstjänsten Storgöteborg har, på uppdrag av Myndigheten för civilt försvar, i samarbete med brandmännen vid Mölndals brandstation tagit fram en rutin för användning av hjuldollys.

Arbetet genomfördes under perioden maj 2025 till maj 2026. Under denna tid har praktiska arbetsrutiner utvecklats och tester utförts på olika typer av underlag. Hjuldollys har även prövats vid ett antal verkliga räddningsinsatser, vilket har bidragit till att kvalitetssäkra metoden och säkerställa dess funktion i verkliga situationer.

ERFARENHETER OCH RESULTAT

Tester visar att hjuldollys är ett effektivt och lättanvänt hjälpmedel för att snabbt flytta fordon som blockerar vägar, särskilt efter trafikolyckor där fordonen har mindre kollisionsskador. De kräver minimal utbildning, kan hanteras av en mindre brandstyrka och minskar risken för ytterligare skador på fordon jämfört med andra metoder som till exempel vinschning.

Verktyget fungerar bäst på plana underlag och kräver viss samordning. Utöver trafikolyckor har hjuldollys även visat sig användbara vid exempelvis garagebränder. Sammantaget bidrar de till ett smidigare, säkrare och mer effektivt räddningsarbete. Under testperioden uppmärksammades också att det inte är helt enkelt att placera hjuldollys på släckbilen, vikten är cirka 20 kilo per styck och de tar en förhållandevis stor plats. Bästa placeringen visade sig vara i de lådor som finns undertill på släckbilen, denna placering underlättar användandet och bidrar till bättre ergonomiska förutsättningar.

ARBETSRUTIN

Vid användning av hjuldollys placeras en dolly under varje hjul för att möjliggöra manuell förflyttning av fordon till en säkrare position. Arbetet utförs av en mindre brandstyrka (1+4) och kräver tydlig arbetsledning, god samordning och att riktningen fastställs innan förflyttning påbörjas. Ett initialt momentum behövs för att få fordonet i rörelse och underlätta styrning.

Metoden fungerar bäst på plana och hårda underlag, medan ojämna, lösa eller lutande ytor kan försvåra arbetet och öka risken för att fordonet blir svårkontrollerat eller börjar rulla okontrollerat. Det finns även risk för klämskador vid felaktig hantering.

Hjuldollys möjliggör en skonsam förflyttning av fordon och kan användas både vid trafikolyckor och andra insatser, såsom vid garagebränder. Sammanfattningsvis är det en enkel och effektiv metod men som kräver rätt teknik, riskmedvetenhet och god samverkan för ett säkert genomförande.

KOSTNADSEFFEKTIVITET

Att snabbt kunna flytta ett fordon som blockerar en större trafikled ger betydande samhällsekonomiska vinster. Trafikverkets beräkningar visar att restid i vägtrafik har ett högt värde och att vid större trafikflöden kan även korta stopp snabbt leda till stora kostnader.

Samtidigt är investeringskostnaden låg. Hjuldollys kostar normalt mellan 10 000 och 25 000 kronor och har i princip ingen kostnad vid användning. Det innebär att redan en enstaka snabb insats kan betala hela investeringen ur ett samhällsperspektiv.

Utöver tidsvinster bidrar snabbare röjning av vägbanan också till ökad säkerhet för räddningstjänstens personal som får kortare insatstid i denna miljö och ökad trafiksäkerhet genom minskad risk för följdolyckor samt bättre framkomlighet.

NYTTOR FÖR RÄDDNINGSTJÄNSTEN

Tester visar att hjuldollys är ett effektivt och lättanvänt verktyg som kortar räddningstjänstens insatstid och bidrar till kortare tider då trafiken är helt avstängd vid räddningsinsatser. Metoden är enkel och kräver ingen större utbildningsinsats men kräver samordning, rätt teknik och hänsyn till underlag och risker.

Nyttor för räddningstjänsten:

- **Snabbare räddningsinsatser:** Möjliggör snabb bortflyttning av blockerande fordon och kortare insatstider.
- **Enkla att använda:** Kräver minimal utbildning och kan hanteras av en mindre styrka.
- **Restvärde:** Minskar risken för ytterligare skador på fordon jämfört med exempelvis vinschning.
- **Flera användningsområden:** Kan användas vid både trafikolyckor och andra insatser, exempelvis garagebränder.
- **Ökad säkerhet:** Kortare exponering i trafikmiljö minskar risker för personal och minskar risken för följdolyckor.
- **Kostnadseffektivt:** Låg investeringskostnad och stor samhällsnytta, en insats kan i praktiken betala hela investeringen.

Att beakta:

- Fungerar bäst på plana, hårda underlag.
- Kräver god samordning och tydlig arbetsledning.
- Risker finns, exempelvis klämskador och okontrollerad rörelse vid felaktig användning.
- Kan vara svårplacerade på släckbilar.

Sammanfattning:

Hjuldollys bidrar till ett smidigare, säkrare och mer kostnadseffektivt räddningsarbete och är ett värdefullt komplement i räddningstjänstens utrustning.